

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

La Carbonera, llibres amb funció social

Pàg. 10

Josep Busquets,
«és molt important
l'arrelament al territori»

Pàg. 13

Fira Literal,
el llibre com a objecte
radical en si mateix

Pàg. 23

Feixisme,
llegir per desxifrar-hi
la lògica

Pàg. 26

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenió Aliè

99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenció

- Salut i benestar des de la integració de la prevenció a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat

SePrA
servei de prevenció

www.sepra.cat

ASSIGEM
SERVEIS EMPRESARIALS

Assessorament i gestió integral especialitzada en
COOPERATIVES, FUNDACIONS
i ENTITATS NO LUCRATIVES

- Comptabilitat, aplicació Pla Comptable, seccions, tancament, Comptes Anuals.
- Obligacions tributàries, Declaracions periòdiques, Impost Societats, Requeriments, Inspeccions, etc.
- Nòmines, Seguretat social, problemàtica laboral, sancions, acomiadaments, etc.
- Temes socials, Assemblees, seccions, constitució i canvis en òrgans d'administració, mediació en situacions conflictives, etc.
- Temes jurídics, contractes, adaptació estatuts, revisió de la gestió tributària, regularització Registres: Cooperatives, Propietat, etc.

PROTECCIÓ DE DADES, Document de Seguretat, inscripció Agència Protecció de Dades

ASSIGEM Serveis Empresarials, SccL
Girona, 38, 1r 2a - 08010 Barcelona
Tel. 932 652 285 - Fax 932 325 613

www.cronda.coop

1 de cada 4 catalans i catalanes de més de 16 anys treballa, compra o participa en una cooperativa

Al Col·lectiu Ronda apostem perquè el centre de l'economia siguem les persones

Al servei de les cooperatives i l'economia social

Assessorament, gestió i suport a l'administració d'empreses cooperatives, fundacions i organitzacions sense ànim de lucre en l'àmbit laboral, comptable, fiscal, econòmic i de consultoria especialitzada

ASSESSORAMENT JURÍDIC COMPROMÈS

 Col·lectiu Ronda

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Miquel Corna, Enric Dalmau, Agnès Giner, Carla Liébana, M. Lluïsa Navarro, Xavi Palos, Montse Pallarés, Jordi París, Joseba Polanco, Ricard Pedreira, Esteve Puigferrat i Olga Ruiz.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: La Carbonera.

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL.

Dipòsit legal B-22.823/80

ISSN 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Montserrat Rives i Bartomeu

05

EDITORIAL

El dia del llibre com a pretext

06

NOTICIARI.

Agnès Giner.

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

La formació societària a les cooperatives
Confederació de Cooperatives de Catalunya.

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Cooperativa La Carbonera
Pep Valenzuela.

13

L'ENTREVISTA

Josep Busquets
Montse Pallarés.

16

SOSTENIBILITAT

Els abocats tecnològics:
impacte social i ambiental
Sara Domínguez.

19

PREMIS ARACOOOP 2018

L'economia social per fomentar
el feminisme en el sector cultural
Marina Landa.

23

CULTURA COOPERATIVA

El llibre com un objecte
radical en si mateix
Fira Litoral.

26

RESSENYA

Feixisme, encara un cop més
Mar Carrera.

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Montserrat Rives i Bartomeu

(Vilanova i la Geltrú 1948), economista jubilada

M'agrada el model de societat cooperativa perquè implica una gestió democràtica i una participació activa i igualitària de tots els socis i totes les sòcies que formen part de la cooperativa. A moltes cooperatives, les persones que en formen part, com les agràries, han treballat tota la seva vida, amb responsabilitat i deixant pas a les noves generacions.

Conec el cooperativisme de sempre, a través del món agrari. I soc sòcia de la Cooperativa Caixa d'Enginyers, Abacus i he col·laborat en algunes cooperatives de serveis i consum, tant a Catalunya, com a la resta de l'Estat.

Pel que fa a la **intercooperació, considero que és una forma de creixement de les cooperatives**, permet la creació de xarxa empresarial sense perdre la identitat de cada societat cooperativa. En l'època actual de globalització és natural la interrelació i la suma de projectes que puguin competir en uns mercats cada vegada més difícils. Això sense oblidar els valors cooperatius i promoure l'economia solidària i uns models de gestió més justos i humans.

El dia del llibre com a pretext

Sembla que de vegades ens calguin excuses per entomar temes que tenim pendants. El 23 d'abril celebrem el dia del llibre, un any més que veiem com el mercat editorial està sent engolit pels valors hegemònics que tot ho mercantilitzen però també, i en un altre sentit, s'està transformant en una cosa diferent, més d'acord amb els nostres principis i valors. Sorgeixen editorials, distribuïdores, impremtes i empreses de serveis d'edició cooperatives i llibreries. El llibre torna a la seva funció primera. Formar, entretenir, emocionar i també, desvetllar consciències, caminem cap al mercat social del llibre, cap a la cultura cooperativa.

El llibre i, per defecte, el coneixement i l'experiència que se'n deriven, és el protagonista d'aquest mes. Les cooperatives, sovint atrapades per la voràgine diària de feina i compromisos, no són capaces de dedicar a la formació de socis i sòcies el temps que caldria. Però el problema de la manca de formació no és només un problema intern d'algunes cooperatives, és un afer que afecta la societat en la seva globalitat.

Se'ns vol ignorants i subjugades i és el nostre deure despertar del malson i subvertir l'ordre que ens volen fer seguir. Amb la formació adient som capaces de prendre el control de les nostres vides i del futur del planeta. Hem de llegir per ser felices, per entretenir-nos però també, i sobretot, per no ser esclaves de la ignorància.

PRIMAVERA REPUBLICANA

Per quart any consecutiu, l'Ajuntament de Barcelona, a través del comissionat de Programes de Memòria, celebra la Primavera Republicana, del 7 al 14 d'abril, data de referència de l'adveniment de la Segona República el 1931, un fet històric que va ser rebut amb alegria, esperança i afecte per la majoria de ciutadans i ciutadanes.

Amb la col·laboració d'entitats i col·lectius, com la Fundació Roca Galès i altres (Xarxa d'Economia Solidària, Opcions, etc.), la Primavera Republicana és una setmana d'activitats, tallers, concerts, teatre, memòria i xerrades, que giraran entorn de la idea àmplia de què és el republicanisme del segle XXI: feminista, ecologista, antiracista i per la llibertat d'expressió.

La Primavera Republicana dona continuïtat als actes que es van organitzar el 2016 per commemorar el 85è aniversari de la Segona República, reivindicar el passat democràtic de la ciutat i retre homenatge als valors republicans.

COOP TRUCK, LA CARAVANA DE L'ESS

Impulsada per l'Ateneu Cooperatiu del Baix Llobregat i la Xarxa d'Economia Solidària (XES) la Coop Truck, la caravana de l'economia social i solidària, es troba en ruta per les poblacions del Baix Llobregat per apropar d'una manera diferent els projectes d'aquesta proposta econòmica que es duen a terme a la comarca.

Busca-la a la teva població, l'economia social i solidària viatja pel Baix Llobregat!

Més info: www.ateneucoopbl.cat

REFORÇANT TEIXINT ESS: IDEARIA 2019

El primer cap de setmana de maig, dies 3, 4 i 5, tindrà lloc la XIV edició de IDEARIA a Les Naus, un espai pioner d'innovació social de la ciutat de València. IDEARIA és una trobada d'economia social i solidària, amb una llarga trajectòria de gairebé trenta anys, orientada a l'aprenentatge col·lectiu, la generació de sinergies i la intercooperació entre projectes i persones. Aquest encontre, de caràcter bianual, és un punt de reunió per enfortir llaços, descobrir noves perspectives i facilitar dinàmiques de coordinació i sinergies entre diferents agents de l'economia social i solidària (ESS), del comerç just, l'agroecologia, les energies renovables i les finances ètiques.

Aquest any el comitè organitzador, format per IDEAS, REAS RdR i REAS-PV, ha decidit centrar l'esdeveniment en la sostenibilitat ambiental, tercer principi de la carta d'economia social i solidària. En un moment històric d'urgència climàtica, sembla convenient aprofundir, des del nostre àmbit d'actuació, en una qüestió clau i complexa com aquesta.

Més informació, programa i inscripcions a: www.economiasolidaria.org/idearia2019

Participem de la Comissió Científica i Consell de Direcció del CIRIEC – Espanya

El passat 21 de febrer es va celebrar a la Universitat CEU San Pablo de Madrid la reunió anual de la Comissió Científica de CIRIEC-Espanya, integrada per 23 investigadors de 14 universitats, entre ells Lluís Carreras de la URV en representació del Servei d'Estudis i Projectes (SEP) de la Fundació Roca Galès.

La Comissió va ser informada dels treballs realitzats en l'últim any pels investigadors vinculats al CIRIEC. Entre aquests treballs destaquen els relacionats amb les empreses socials, la monetització del valor social de les empreses d'economia social, l'economia del bé comú i la perspectiva de gènere en l'economia social. La Comissió Científica de CIRIEC-Espanya també va refermar el seu propòsit d'impulsar la realització del llibre blanc de l'economia social a Espanya, que culminaria el primer trimestre de 2020.

El dia següent, el 22 de febrer en la seu de CEPES a Madrid va tenir lloc la reunió del Consell de Direcció de CIRIEC-Espanya, presidida per Adoración Mozas i amb l'assistència de 16 membres, entre ells també Lluís Carreras, en representació de la Fundació Roca Galès. Durant el Consell, entre altres temes, es van tractar els nombrosos projectes de CIRIEC-Espanya per a aquest any en temes de recerca i difusió de l'economia social, i es va passar revista a la intensa activitat realitzada durant 2018, qualificat com a històric per la quantitat i qualitat d'activitats dutes a terme en matèria de recerques, congressos i un altre tipus d'esdeveniments, i publicacions. El seu director va realitzar un balanç molt positiu de l'activitat de CIRIEC-Espanya al 2018.

CIUTATS COOPERATIVES ALS EMPRIUS DEL COOPERATIVISME

El proper cafè-debat Emprius del cooperativisme serà el **dimarts 16 d'abril** a les 5 de la tarda a la seu de la Fundació Roca Galès, sobre el llibre ***Ciutats cooperatives. Esbossos d'una altra economia urbana***. La tertúlia/debat serà a càrrec de l'autor del llibre, Ivan Miró i Acedo, cooperativista, sociòleg i patró de la Fundació Roca Galès.

El debat se centrarà en les qüestions que planteja el llibre i que versen sobre com fem una ciutat per les persones i no pel capital?, com transitem vers una economia urbana per a la vida?, poden contribuir les iniciatives locals d'economia social i solidària a la producció d'una altra ciutat?, com fem barris, pobles, ciutats cooperatives?

El cafè-debat Emprius del Cooperativisme d'abril s'emmarca dins el programa Primavera Republicana en col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona.

Més info: www.rocagales.cat

L'EXPOSICIÓ CATALUNYA, TERRA COOPERATIVA VIATJA A MATARÓ

Mataró acull l'exposició «Catalunya, terra cooperativa», emmarcada en el programa commemoratiu del centenari de la cooperativa Cristalleries de Mataró, coneguda popularment com el Forn del Vidre.

L'exposició romandrà a Can Marfà Gènere de Punt. Museu de Mataró (passatge de Can Marfà, 1, Mataró) fins al 23 de juny del 2019. L'horari és: dijous i divendres,

de 17 a 20 h; dissabte, d'11 a 14 h i de 17 a 20 h; i diumenge, d'11 a 14 h, amb l'entrada lliure.

L'exposició «Catalunya, terra cooperativa» és una via per difondre el món cooperatiu català. Ens endinsa al passat marcant les diverses expressions cooperatives i col·lectives que tingueren lloc en el territori – cooperatives de consum, treball, agràries i de mar, sanitat, habitatge, educació – fins a arribar al present. En aquest punt de l'exposició es posa en relleu la continuïtat del cooperativisme com a eina de trans-

formació social en l'actualitat, així com la seva importància per crear nous vincles en la xarxa social catalana. Finalment, l'exposició acaba situada en el futur on es troben a tall de reflexió diversos temes de debat que en els pròxims anys hauran de tenir resposta.

És organitzada pel Museu de Mataró, la Direcció de Cultura de l'Ajuntament de Mataró amb la col·laboració de la Fundació Roca Galès i del Museu d'Història de Catalunya.

Més info: www.culturamataro.cat

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

 A graphic with a large, stylized green and blue circular shape on the right, and a smaller green circle on the left. The text is in Catalan.

Fem créixer el moviment cooperatiu i donem veu a les cooperatives de treball

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya
Presenta a les setmanes següents a:

Premià 15, 1r pis
08014 Barcelona
933 10 41 62
www.cooperativetreball.coop

Facebook i Twitter
Cooperatives de Treball de Catalunya

LA FORMACIÓ SOCIETÀRIA A LES COOPERATIVES

Confederació de
Cooperatives de Catalunya

@cooperativesCAT

Des de fa tres anys, el ritme de creació de cooperatives s'ha incrementat de manera exponencial a Catalunya i, consegüentment, durant el 2018 més de 800 persones s'han incorporat a les noves cooperatives. Per tant, hem de considerar-ho un fet molt positiu que ens ha d'esperonar per assegurar les condicions cooperatives de les noves organitzacions.

En aquest sentit i com a conseqüència que les cooperatives basem el nostre funcionament en l'acompliment dels principis cooperatius (lliure adhesió, gestió democràtica, participació econòmica, autonomia i independència, educació, formació i informació, cooperació entre cooperatives i interès per la comunitat), és important mantenir-ne la fermesa en la difusió, especialment entre les noves incorporacions. És a dir, com a cooperativistes hem de crear les condicions d'ambient cooperatiu per afavorir la supervivència dels nous projectes. En aquest sentit, hem d'impulsar eines, principalment la formació, però no només la tècnica, sinó també la cooperativa i la formació per adquirir habilitats en comunicació.

Les cooperatives creades agrupen diversos col·lectius: persones treballadores, consumidores i industrials, les quals necessiten una formació determinada en diferents moments. Des del punt de vista societatari, les persones sòcies han de tenir un nivell de coneixement de la legislació cooperativa adequat. Igualment, els cooperativistes han d'assolir nivells

de competència en les tasques de gestió, especialment per teixir estratègies empresarials i per avaluar-ne l'acompliment, per interpretar dades econòmiques i avaluar l'impacte que les estratègies tindran en la rendibilitat i les finances de la cooperativa. Independentment que l'activitat que desenvolupin dins la cooperativa no tingui relació amb la gestió, ja que com a propietaris de l'empresa sovint s'hauran d'enfrontar a decisions de gestió.

Per últim, d'entre les necessitats de formació de la persona sòcia també és fonamental l'adquisició de competències en comunicació. Per complir amb les tasques pròpies de l'àmbit societatari és important tenir les habilitats suficients per expressar i comprendre els aspectes que s'hi treballen.

L'educació, formació i informació és un principi radical per al bon funcionament de la cooperativa, al voltant d'aquest giren també les possibilitats de conjugar correctament altres dels principis cooperatius.

Però aquesta formació no s'assoleix amb una sola acció formativa, sinó que s'aconsegueix a través de la formació teòrica i de la formació pràctica que suposa la realització de la vida societatària. Per tant, és aconsellable que, periòdicament, les persones que formen part d'una cooperativa rebin formació en aquests àmbits, per diversos motius, com ara: perquè les lleis canvien i les situacions societatàries també, perquè les persones

adquireixen diferents responsabilitats en les diverses etapes de la vida societatària, perquè les estratègies canvien al llarg de la vida dels productes i serveis, perquè les persones també canvien i la manera d'informar i transmetre també és diferent segons evoluciona, tant la persona com les societats.

En conseqüència, hem de considerar la necessitat de formació permanent i l'hem d'incorporar a l'activitat que desenvolupem, tant les persones sòcies com les treballadores. L'aplicació del principi cooperatiu de formació és important perquè el cooperativisme es consolidi com l'eina que dona resposta a les necessitats de les persones, a través de l'activitat societatària i de gestió i la nostra incidència en el territori, contribuint així a assolir nivells de vida dignes que impactin positivament a la nostra societat.

Cooperativa La Carbonera

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Llibreria al Poble-sec

En aquests temps nous, convulsos i plens d'emoció, Aitor Moreno i Carlota Freixenet cregueren arribat el moment de materialitzar somnis i desitjos: obrir una llibreria. I a l'aventura s'afegí Mar Redondo. La casualitat jugà també les seves cartes: un local per llogar al carrer Blai, la rambla del barri del Poble-sec, que la propietària no volia que fos bar o restaurant.

Entrada a la llibreria La Carbonera. Il·lustració de @dosceworks

La cooperativa funciona des de fa 2 anys, amb dues sòcies treballadores i l'Aitor com a soci col·laborador. Inaugurada el 28 d'octubre del 2017, la llibreria La Carbonera va ser la primera a obrir després de la proclamació de República Catalana, just el dia abans. Ara potser no entusiasma gaire això, però ja veurem ...

El local era una carboneria, com altres que hi havia al Poble-sec, que té una història molt lligada al carbó per a la indústria, «una història obrera, des de la Canadenca, que ara és un bon moment per recordar-ho», subratlla la Mar, tot esmentant altres locals, i «vam decidir que volíem recuperar el nom».

La Mar, nascuda al Poblenou, formada en Dret i Ciències Polítiques, i militant de moviments socials, coneixia la Carlota de la fira de llibres Literal.

La proposta d'obrir la llibreria la va enganxar de seguida. «La Carlota viu al barri fa anys i creiem que era lloc idoni. Hi ha un quiosc i la llibreria La Raposa, que va obrir uns mesos abans de nosaltres, però que funciona com a llibreria femi-

nista i bar vegà, una idea superxula i superrevolucionària, però nosaltres volíem ser una llibreria de barri, de batalla, és la nostra idea».

La idea original, explica la Carlota, va ser de l'Aitor, tot i que ella mateixa també anava molt encaminada cap aquest sector, de fet té estudis literaris, un màster en edició i ve de família d'editors i professores de llengua. La Mar s'afegí quan ja havien trobat el local, en principi per ser treballadora, però van decidir constituir-se en cooperativa, una cooperativa molt jove i de joves, tenen entre 25 i 32 anys.

Tot i les dificultats que representa obrir una llibreria en els temps del comerç electrònic i de les grans distribuïdores, el pla d'empresa, realitzat amb assessoria de Barcelona Activa i de Coòpolis-Ateneu Cooperatiu de Barcelona, donava garanties. «Vam veure que no era tan difícil –diu la Carlota–, i volíem una cooperativa; jo venia d'una altra, fa anys, quan era més difícil i no hi era Coòpolis».

«La viabilitat econòmica del negoci era clara, tot i les dificultats»,

@WEREANJORDI

Interior de la llibreria La Carbonera.

afegeix la Mar. Però el local és gran i s'hi poden fer activitats, «la nostra principal font de finançament és quan la gent entra a les activitats gratuïtes i llavors compren llibres». D'altra banda, destaca, el carrer Blai és de vianants i, a més, és la rambla de barri; sabem que, ni que sigui de pas, la gent ve. Certament, això va ser decisiu.

Com a antiga carbonera, el local va necessitar obres, no a l'estructura, explica la Carlota, però sí tota la instal·lació elèctrica, el terra, sostres, pintura. Tres mesos de feina amb el suport de famílies i amistats.

El finançament el van obtenir del Coop57 i amb avals personals de l'entorn, a més d'aportacions personals pròpies. Tot plegat, uns 10.000 euros per condicionar el local i 18.000 més en l'estoc inicial de llibres.

«Vam arrencar sorprenentment bé, amb molta empena –recorda la Mar–, però també hem tingut moments no tan bons. I ens vam adonar d'una cosa que ja ens havien avisat però que no havíem fet prou cas: l'estacionalitat del negoci. La gent, a

l'agost i al juliol no compra llibres, al febrer tampoc».

«Ens juguem el 40 % de la facturació el dia de sant Jordi –informa la Carlota–, un 20 % al Nadal, i l'altre 40 % es reparteix per la resta de l'any. Cosa que vol dir que un mal sant Jordi et pot arruïnar un any, directament!». Un «error de principiants: al juliol ens vam trobar sense líquid –afegeix encara–, la part bona és que en aquell moment havíem obert 5 llibreries, ens coneixíem, i ens vam trobar amb el mateix problema. Sabem allò de què mal de molts és consol de ximpls, però una mica de consol sí que era».

D'altra banda, coincidí l'obertura amb els mesos més moguts del Procés, entre octubre i desembre del 2017. «Tenim un text que parla sobre això al blog –apunta la Mar–. No tenim vida per tanta història, nosaltres muntant els llums i s'estava declarant la independència i hi havia una vaga general però nosaltres havíem d'obrir la porta». «I amb l'angoixa de no poder participar en espais on normalment participaríem –es plany encara la Carlo-

ta–, perquè venim d'una militància activa, però la urgència també ens demanava menjar».

Malgrat tot, considera la Mar, «és curiós que vam obrir el 28 d'octubre, i vam pensar que potser seríem la primera llibreria de la República Catalana».

La comentada caiguda de vendes a llibreries i espectacles durant els mesos d'aquesta tardor-hivern, a la Carbonera no la van notar, potser per ser l'inici i no tenir referència anterior. A més, obrint a final d'oc-

“**«El pla d'empresa el van realitzar amb assessoria de Barcelona Activa i de Coòpolis-Ateneu Cooperatiu de Barcelona.»**

Carla i Mar són sòcies de La Carbonera des dels inicis.

tubre, de seguida es van trobar amb el novembre i el desembre, que són mesos en què es ven molt. Ara, amb el temps recorregut, destaquen que la facturació, en aquest segon any, ha crescut un 40 %, «certament, en aquest temps hem après molt, quasi tot, perquè no teníem experiència prèvia», afirma la Mar.

La llibreria, al mateix temps, «s'ha convertit en projecte de vida –declara la Mar–, per a la Carlota sens dubte, perquè a més professionalment es cap a on anava. Jo he descobert una passió que no sabia que tenia, ara és la nostra passió».

I és un projecte de vida que té, també, una «funció social clara, pels llibres que tenim, els nostres ideals, la nostra vida de militància es veuen reflectides en el que tenim, venem i recomanem», explica la Mar. Hi afegeix que «les lectures crítiques poden canviar el món». «També la narrativa pot ser llibre polític i transformador», rebla la Carlota.

La Carbonera ofereix narrativa per a adults, infants i joves, d'autors catalans i traduccions; posa atenció especial a editorials independents, «creiem molt en les independents i petites», diu la Mar, i hi ha una oferta especial de feminisme, tant litera-

tura com assaig. «Nosaltres volíem fer una cosa diferent, creiem a fer cultura en sentit més ample i fem barri, és el que més fem!», matisa la Carlota.

Tenen un sistema de sòcies, amb targeta moneder on s'acumula la quota mensual, amb un 5 % de des-

compte en la compra, així com gratuïtat en algunes de les activitats extres, com els clubs de lectura. Fan nits de poesia i nits temàtiques, com per exemple sobre teoria feminista o Harry Potter. Tots els diumenges es fan vermuts, amb literatura, poesia, música, conversa amb i entre autores i autors. Una programació important que va a càrrec de la Mar, com també la comunicació. La Carlota respon per tot el que fa a l'oferta i venda de llibres, mentre que l'Aitor porta la comptabilitat.

Les perspectives, asseguren, són molt bones, «perquè tenim un barri que no ens el mereixem, amb clientes meravelloses que ens cuiden molt», emfasitza la Mar.

Formen part de l'Assemblea Feminista del barri i de CooperaSec, i tot i no ser sòcies de la coordinadora d'entitats de barri, participen en totes les activitats; col·laboren amb l'Ateneu Cooperatiu la Base, el centre cívic El Sortidor, el centre cultural Albareda, amb els Castellans de Poble-sec, la llibreria La Raposa i altres.

Membre de la XES, donen tot el que poden per impulsar la fira Litoral.

“
«És un projecte de vida que té, també, una funció social clara, els nostres ideals, la nostra militància es veuen reflectides en el que venem.»

Josep Busquets

«La formació i la manera de consumir són eines per combatre el capitalisme.»

Montse Pallarés
@montpallares

Un personatge històric que voldries conèixer: Benjamí Disraeli

Una lectura imprescindible: *L'art d'estimar*

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: cap

No podries viure sense: acompanyament social

Encara tens pendent: observar, escoltar i llegir molt

El cooperativisme és... mitja vida

Josep Busquets és un cooperativista convençut. Membre de la cooperativa Rocaguinarda, ha format part del Moviment per la Pau. El seu vincle amb l'economia social es manifesta també amb el seu vincle amb la Xarxa d'Economia Solidària, de la qual és membre des dels inicis.

66

«Els feminismes ja estan jugant un paper importantíssim i el rol que estan desenvolupant és clau en molts aspectes.»

Quins són els teus inicis com a cooperativa?

Jo vaig anar descobrint el cooperativisme a mesura que hi vaig anar entrant, perquè per a mi era desconegut i tampoc mai no m'hi he guanyat la vida. El primer contacte va ser en el barri, al Guinardó, en plena transició. Teníem moltes ganes de fer coses i de canviar la realitat i érem conscients que la cultura en general i la cultura catalana en particular estaven desplaçades. La cultura catalana pràcticament no havia pogut emergir després dels anys de la dictadura. La constatació d'aquesta realitat va fer que em sumés a una iniciativa que en aquells moments començava al barri, la creació de la cooperativa Rocaguinarda. Vaig ser un dels iniciadors del projecte. Rocaguinarda era un espai obert a la cultura i al llibre. En aquells moments enteníem que el llibre era un element fonamental tant per a l'emancipació del país a través de la llengua catalana com per a la formulació d'una societat més capacitada, més justa, més crítica i més dinàmica. Va ser en aquell moment que vaig tenir el primer contacte amb una idea de comunitat, d'entitat i de barri. Per a nosaltres era important que la gent no s'hagués de desplaçar per trobar cultura i era fonamental que poguessin crear-la nosaltres mateixos, des del mateix barri. Amb aquesta idea com a premissa, vam acumular idees per tirar endavant aquesta iniciativa que consistia, ni més ni menys, que disposar d'un espai obert a la discussió cultural, a la creació i al món del llibre. Ens feia molta falta, especialment pel que fa al llibre en català, i era important poder crear vida cultural a partir de la lectura.

I com van ser els inicis?

Vam esbossar el que volíem i vam veure que el que més s'esqueia amb el que necessitava

el barri era una estructura cooperativa. A partir d'aquí vam generar una dinàmica de treball amb una projecció notable al barri i el llibre era el vèrtex que donava sentit de manera permanent al nostre projecte. Al principi, només obríem unes hores, i després van començar a tenir el local obert més estona. Cal destacar que la persona que estava al càrrec en aquell moment era una persona que no va cobrar durant quatre anys a l'espera que el projecte es consolidés. La relació que es va establir entre nosaltres creant xarxa és el que a mi em va acostar a les potencialitats que tenia i que té el cooperativisme. El cooperativisme ens ajuda a refer-nos de l'individualisme que ens sega l'herba sota els peus i és una eina per tirar col·lectivament.

Aquesta visió vostra del cooperativisme està molt arrelada al territori. I tractant-se d'una cooperativa de consum, com el cas de Rocaguinarda, el vincle amb el territori encara té més sentit

L'arrelament al territori el vam tenir clar des del principi. El barri havia de ser un lloc d'acolliment i també de pertinença. Les cooperatives han d'estar arrelades al territori, ja siguin grans o petites. A nosaltres mai no ens va interessar ser grans, aquest no era el nostre propòsit. Teníem molt clar que nosaltres no naixíem com un comerç més, que l'objectiu no era que el soci de la cooperativa comprés més econòmic, més barat, naixíem com un servei que no existia al barri i això ho teníem clar. No tothom tenia les idees clares, però ens vam anar conjuminant a mesura que caminàvem. La línia que es va traçar en aquell moment no ha canviat gaire. Veiem el barri com a espai, i les persones del barri com a subjectes actius i la cooperació com una mena de teixit que ens permetia vehicular vida social. Sempre hem tingut una relació

de respecte amb el barri i amb les entitats i les persones que en formen part, perquè el barri també som nosaltres. I la cooperativa ha tingut i té molts vincles amb l'associació de veïns.

Potser sí que hi ha un auge del cooperativisme en els darrers anys... però el sistema capitalista es fa difícil de combatre. Vivim en una dictadura sense adonar-nos que hi vivim?

Exacte, la gent ha anat encaixant el capitalisme i el sistema atòc en què vivim d'una manera suau, tranquil·la, assumint-lo com a normal, quan realment el que es viu és una total anormalitat. El que vaig aprendre en aquella època, a través del vincle amb la cooperativa i amb les persones, mitjançant les lectures, va ser a ampliar la visió econòmica de la vida, llavors em va interessar molt més penetrar en aquest àmbit. L'àmbit de les relacions socials lligades amb una economia que a dia d'avui hauria d'estar al servei de les persones i no a l'inrevés. I és fonamental desvetllar consciències. Per mi, el cooperativisme ha estat una via no d'escapament, sinó de construcció, cal adherir-se a una visualització del món i la vida en la qual siguem capaços de compartir, perquè el sistema t'anorrea, a més a més d'individualista és nihilista.

I com veus el present i el futur del cooperativisme, des d'aquesta perspectiva que et donen els anys?

Amb llums i ombres. Les llums és tot el que queda per fer i que només ho podem intuir, i la confiança que hi hem de posar. Les ombres són les dificultats que de vegades impedeixen arribar fins on voldries. Hi ha una cosa que em preocupa, i que els cooperativistes (i el cooperativisme), potser estem excessivament enclausrats en nosaltres mateixos. Hem de sortir més a fora; i tu diràs «ja sortim tot el que podem», sí, però hi ha gent que està en condicions de percebre'ns i que no ens visualitza. Hem de tenir un vocabulari propi encara més potent, perquè no ens el segrestin, l'hem de treballar més. I hem de teixir confiança mútua. Ja s'hi treballa molt, però encara cal treballar-hi més. I, sobretot, hem de parar esment a la formació. La formació és el gran cavall de batalla. La formació no ha de ser per preparar elits, sinó que ha de preparar la gent per entomar els reptes des de baix, i quan dic des de baix en refereixo a tot de col·lectius i de persones. Tots els moviments socials, les associacions de veïns, etc. La formació de la gent és clau. Si volem afrontar totes les malpensades que ens ofereix el sistema hem d'estar preparats i ser-ne conscients.

M.P.

Josep Busquets té una llarga trajectòria en el món del cooperativisme des de l'activisme i la certesa que cal un canvi de paradigma global.

I com ha de ser aquesta formació que proposes?

Ha de ser formació bàsica i fonamental per a l'acció, no una formació teòrica que es quedi en l'estratosfera, o que es quedi amb uns conceptes macos i bonics però que després no tingui traducció pràctica. La formació és importantíssima i ja s'està fent una feina molt maca per part de tota una colla de gent, però encara és insuficient, s'ha de reforçar i, sobretot, obrir. Cal crear des del cooperativisme i des de l'economia social espais relacionats amb els moviments socials. A més, hi ha un potencial enorme de persones que han deixat el món laboral en un sentit convencional i que poden jugar un rol molt més gran important del que estan fent ara. Evidentment, depèn d'aquestes persones, naturalment, però depèn també dels àmbits com els nostres, d'obrir-los la porta perquè comparteixin experiències pròpies tant en el món natural com en el de la lluita social i es produeixi una veritable transmissió de coneixement i d'experiències entre diverses generacions.

Un dels valors de les cooperatives de consum, com la vostra, és el fet que creen consciència sobre el fet de com consumim

Perquè en això ens hi va tot. El sistema ens té absorbs en el consum i tu has de ser capaç de veure que la teva llibertat i la teva autonomia van per davant del que sistema ha decidit per tu, perquè pots prendre decisions pròpies. I és en la formació permanent que pots ser conscient i pots obtenir eines per desfer-te de les implicacions del capitalisme, perquè tens la teva pròpia au-

tonomia. I les cooperatives també ajuden a prendre consciència crítica.

És més complicat ara que abans consumir de manera conscient?

El consumisme no era tan salvatge quan nosaltres vam començar amb la cooperativa. En la mesura que el consumisme s'ha desenvolupat d'aquesta manera, la gent en general ha anat seguint el corrent i ha anat trobant normal allò que, en realitat, està fora de tota normalitat. I d'aquí ve la necessitat d'aquesta formació permanent. En el cooperativisme hi veig un gran futur. No perquè hagi de resoldre tots els problemes, però com a base et dona una perspectiva per poder veure el món d'una altra manera, una manera diferent en la qual poder trobar solucions o alternatives adequades. Cal una visió política global.

I en aquest àmbit del consum les economies feministes ja fa anys que hi estan treballant.

Totalment, els feminismes ja estan jugant un paper importantíssim i el rol que estan desenvolupant és clau en molts aspectes. La prova que la feina que s'està fent és efectiva és la reacció de certs sectors socials, que volen abatere el feminisme perquè això no vagi a més, perquè s'aturi i es limiti. Aquesta ultradreta és una mostra que tot això funciona i ho vol tirar enrere.

I l'ecofeminisme i l'ecologisme van en aquesta mateixa línia.

La lògica del sistema és que tot es pot consumir. I el que hem de veure és com

podem trencar o derivar aquesta lògica del sistema cap a una lògica humana de sostenibilitat, que passa per un nou paradigma de societat, tenint en compte els conceptes i, sobretot, les pràctiques de consum. Tot està imbricat. La lògica del sistema ens porta a dinàmiques perverses contra les quals hem de construir la coherència i la força suficients per subvertir-les. Perquè aquesta lògica és imparable si la deixes desbordada com està ara. Hem de considerar un consum crític, un consum racional que permeti tenir cura abans de tot de les persones i del planeta. I la cultura feminista ha ajudat molt en aquesta missió.

I quan parlo de formació vaig en aquesta línia, en la necessitat de veure la lògica i la coherència del sistema actual com a perversió del que la humanitat necessita en realitat. És necessari que la gent es vagi desvetllant, que descobreixi que hi ha una altra manera de fer les coses. I això passa per la formació humana, cultural, formació en valors, i formació per a l'acció. Cal crear consciències crítiques perquè ens volen mantenir adormits. El sistema deté i posa tots els recursos per mantenir-se i per perpetuar-se i nosaltres tenim menys recursos, per no dic pocs, i hem de canviar les maneres de percebre i de viure.

“

«La lògica del sistema ens porta a dinàmiques perverses contra les quals hem de construir la coherència i la força suficients per subvertir-les.»

ELS ABOCADORS TECNOLÒGICS: IMPACTE SOCIAL I AMBIENTAL

S.D.

Sara Domínguez

Enginyera electrònica dissenyadora de productes
Activista d'Ingeniería Sin Fronteras i de Setem

La tecnologia s'ha endinsat en les nostres vides arribant a formar part imprescindible del nostre dia a dia. Fa uns anys era impensable que arribéssim a més mòbils que persones al nostre planeta, malgrat que aproximadament un 30 % de la població mundial no disposa de mòbil.

Nombrosos productes electrònics inunden el nostre planeta, i en creix creixent la renovació. I com a marionetes del sistema de consum, l'afany per renovar i estar a l'última prima sobre les seves conseqüències.

Els fabricants llancen al mercat models nous constantment i, a través de la gran inversió en publicitat, s'incita als consumidors a comprar l'últim model amb característiques superiors a l'anterior.

Aquests fabricants competeixen contínuament per baixar al màxim els costos dels seus productes, però en la majoria de casos pensant únicament en el cost econòmic de la seva producció, obviant els costos socials i mediambientals de tot el cicle de vida del producte.

I és que el sector de l'electrònica té greus impactes socials i mediambientals. Començant per l'extracció dels minerals que s'usen per fabricar els dispositius, seguint per la seva fabricació

massiva, el seu ús, i finalment la seva fi de vida. A més de la deslocalització total de totes les seves fases, que fa que els impactes derivats del transport siguin molt elevats.

Gran part dels minerals són extrets en països en vies de desenvolupament, explotant els seus recursos naturals i les persones que treballen en les mines, moltes de les quals són infants. Mines militaritzades pel continu conflicte que es viu entorn de l'extracció de recursos naturals, violacions, desforestació, reducció d'animals, i condicions de treball dures i perilloses.

La fabricació es dona principalment al sud-est asiàtic, en fàbriques on moltes vegades no es respecten els drets humans, fabricant acceleradament en unes condicions difícils de suportar. Són comunes les malalties per la manipulació de tòxics, així com deixar-les cap als rius i entorns de les fàbriques.

L'impacte de la fase d'ús de l'electrònica no és gens menyspreable. N'és un exemple la dependència contínua, exposició de la nostra privacitat, control i manipulació de les nostres dades. Impactes socials i sobre la nostra salut, però també en el medi ambient derivats de l'energia consumida, no només localment, sinó també

remotament a través de servidors que usem amb els nostres clics.

I finalment, la fase final, la fi de vida del producte.

Contínuament sentim que els dispositius cada vegada duren menys. Està demostrat que hi ha fabricants que controlen l'obsolescència dels seus dispositius, dissenyant en contra de la durada màxima que hauria de ser l'objectiu d'un producte. Casos com la famosa bombeta de Livermore, que porta des de 1901 encesa de manera contínua, demostren que es pot dissenyar per durar. No obstant això, com aquest cas de la bombeta on els fabricants van pactar que haurien de durar 1.000 hores i no més, els interessos per vendre costí el que costí fan que els fabricants juguin amb la seva obsolescència o millor dit durada.

Bateries que no duren més de 2 anys, impressores que deixen d'imprimir quan arriben a un nombre determinat d'impressions, mòbils que es tornen lents amb el pas del temps...

Les enginyeres i enginyers haurien de dissenyar èticament per durar, però, d'altra banda, tal com està plantejat avui dia el sistema, un article que no s'espalla no és econòmicament rendible per a un fabricant. A més els dissenys cada vegada són més complicats per a la seva reparació, cobrant uns costos que en molts casos estan pròxims al preu del producte nou.

Aproximadament es generen anualment en el món 50 milions de tones de residus d'aparells elèctrics i electrònics (RAEE), dels quals aproximadament 10 milions de tones procedeixen d'Europa. Xifres molt preocupants, més encara quan van creixent exponencialment i només es recicla adequadament el 20 % dels residus electrònics mundials.

La generació de residus electrònics està liderada pels EUA, que malgrat signar en un inici el Conveni de Basilea, posteriorment no el va ratificar. El Conveni de Basilea prohibeix exportar residus electrònics a països on no s'han generat; no obstant això, part important dels residus que es generen en països desenvolupats acaben en països en desenvolupament. Podem dir que extraïem els recursos de països en vies de desenvolupament i després els els retornem en forma de deixalles.

A la Unió Europea es calcula que s'exporten aproximadament 352.474 tones de residus electrònics cada any cap a països en desenvolupament. Després de diversos estudis amb localitzadors instal·lats en ordinadors, pantalles i impressores, s'ha demostrat que surten del circuit legal i acaben en països com Ghana, Nigèria, Tanzània, Pakistan, Tailàndia, Hong Kong, Índia o Xina. Després d'aquests estudis, a Europa aproximadament el 6 % dels

Abocador electrònic a Ghana.

dispositius es van exportar a altres països, al Canadà el 12%, i als EUA el 34%. Aquests països destinataris són majoritàriament països en vies de desenvolupament, on no es disposa de mitjans per a un processament correcte.

Un dels problemes rau que no hi ha auditories per al control del compliment del Conveni de Basilea, i moltes vegades les deixalles es tapen amb material de segona mà de millor aparença en contenidors on només es revisen els productes visibles. A més, una vegada arribat al país destinatari, retornar-lo suposa un cost elevat i els interessos per totes dues parts són també elevats.

El que per a uns són escombraries, per a uns altres és un recurs valuós. La mineria urbana, on els recursos s'extreuen dels residus, és el dia a dia de moltes persones. Però les deixalles electròniques són tòxics, no són biodegradables i s'acumulen al medi ambient tenint també un impacte advers en la salut.

Agboglobhie és l'abocador electrònic més gran del món, a Ghana (Acra). En aquest, multitud de persones desmunten entre altres coses pantalles, ordinadors, televisions i electrodomèstics per revendre components i obtenir els metalls considerats la part més valuosa. També es cremen cables, bobines i electrònica diversa per extreure-hi el coure, l'alumini i altres metalls, i vendre'ls al pes. D'altra banda, sovint aconseguixen reparar productes per revendre'ls després als mercats. De fet, sorprèn com moltes persones coneixen els problemes de disseny perible de l'electrònica actual, i prefereixen l'electrònica antiga a la qual donen més valor.

Agboglobhie és un centre abismal d'economia circular. I el gran problema rau en les condicions socials i mediambientals. No només suposa un greu impacte per a la salut de les persones que es guanyen la vida en l'abocador (moltes de les quals són infants), els habitants de la ciutat, el mercat de verdures que hi ha contigu, els animals que mengen de l'abocador, etc. sinó que també és un desastre ambiental que ha portat que Agboglobhie passi de ser una zona natural amb un riu passant, a ser un dels sòls més contaminats del planeta.

Diverses persones que treballen en l'abocador han estat sotmeses a anàlisis de sang, demostrant elevats nivells de metalls pesats. Un gran núvol tòxic s'apodera de la zona, els problemes respiratoris són comuns, i l'hospital més pròxim està ple de diagnòstics cancerígens, que molt sovint es donen en infants.

Així que el cas d'Agboglobhie, com de la resta d'abocadors del món, és un tema molt delicat, ja que molta gent en viu.

Queda clar que el camí que seguim és insostenible, i si no fem res doblarem les xifres en els pròxims anys. Cal anar cap a un model en el qual els productes i serveis no signifiquin més dei-

xalles, i acabar amb l'economia lineal per fer un pas cap a una economia circular on s'apliquin les 4R (reduir, reparar, reutilitzar i reciclar).

De fet, les deixalles electròniques tenen un gran valor. Es calcula que almenys 62,5 bilions de dòlars anuals, que és més que el PIB de la majoria dels països, i en els pròxims anys podria valdre molt més a causa de l'assignació de la gestió de productes. Gestió derivada de la sobreexplotació de recursos naturals. Per això no sorprèn que en el darrer Mobile World Congress hagin començat a aparèixer algunes alternatives minoritàries de reparació i reutilització, perquè és evident que cada vegada més serà una necessitat i no una opció.

D'altra banda, els nous canvis en la tecnologia com la computació en el núvol, l'internet de les coses (IoT) o els models de negoci de l'electrònica com a servei d'arrendament (*leasing*), podrien tenir el potencial de desmaterialitzar i afavorir l'economia circular.

I és que l'electrònica és imprescindible per continuar creant noves oportunitats de desenvolupament i de difusió, però necessitem canviar el sistema per fer que el seu cicle de vida sigui ètic i sostenible, amb els mínims impactes socials i mediambientals.

Ja es comencen a promoure lleis que prohibeixen pràctiques d'obsolescència programada, però no n'hi ha prou. Cal fomentar l'economia circular mitjançant regulacions auditades per al seu compliment, donant suport al sector amb polítiques adequades. Reconsiderar les deixalles electròniques, reavaluar la indústria electrònica i replantejar el sistema en benefici dels consumidors, fabricadors, treballadors, la societat, la seva salut i el medi ambient.

I és necessari que es pensi en la fase de final de vida des de la primera etapa de disseny del producte. Per a això són urgents les regulacions que estandarditzin la producció per part dels fabricants perquè se segueixi una mateixa línia estratègica col·laborativa i oberta, i amb això poder afavorir una economia circular de dispositius reutilitzables, reparables, i reciclables. Bones pràctiques com a dispositius modulars que permetin una fàcil reparació, substitució senzilla de la bateria, ús de memòries amb cicles més grans de lectura/escriptura, pantalles que la seva retroil·luminació led sigui al més duradora possible, temps de vida mínims garantits per als components, etc. són exemples de tècniques que s'haurien de considerar.

Algunes alternatives com FairPhone promouen una electrònica ètica, liderant els rànquings de Greenpeace, Rankabrand o iFixit. També van apareixent iniciatives que fomenten l'economia circular en l'electrònica com per exemple la de Restart Project, iFixit, Repair Cafè, Cafè/Vermú Repara d'ISF, eReuse, Andromines, o Millor Que Nou.

Residu electrònic espanyol en un abocador de Ghana.

S.D.

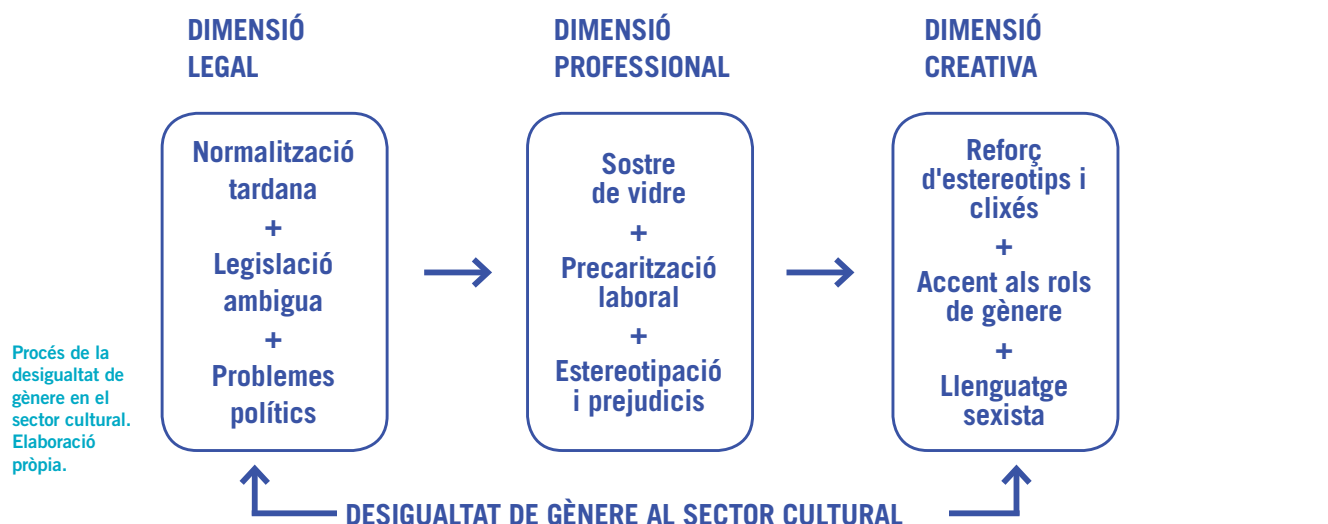
Marina Landa

Guanyadora del 1r. Premi al Millor Treball de Final de Postgrau – Premis Aracooop 2018.

L'ECONOMIA SOCIAL PER FOMENTAR EL FEMINISME EN EL SECTOR CULTURAL

**1r PREMI AL
MILLOR TREBALL DE
FINAL DE POSTGRAU**

Que les dones vivim en desigualtat en comparació amb els homes és una afirmació innegable, excepte si no tens accés a internet ni a mitjans de comunicació o si el fantasma de Franco ha estat en el teu cervell durant tota la teva vida. Les dones sofreixen una situació d'injustícia en gairebé tots els llocs del planeta i en gairebé tots els àmbits de la vida i de la societat. El sector de la cultura no és una excepció. Si bé és un sector molt feminitzat, amb un alt percentatge de dones, la desigualtat és molt tangible.

LA REALITAT DEL SECTOR CULTURAL

Hi ha tres dimensions principals en les quals es regeix la desigualtat de gènere al sector cultural: la legal, la professional i la creativa, i es retroalimenten.

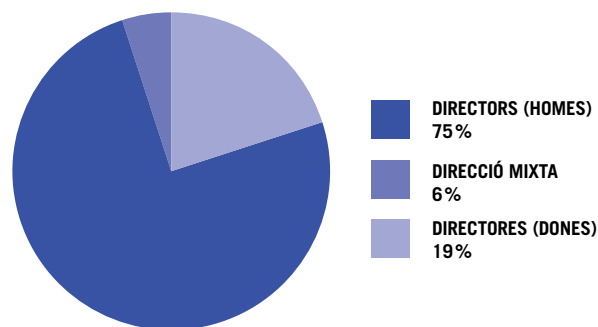
Per molt que hi hagi lleis per afavorir la igualtat de gènere (a Catalunya, a Espanya i a Europa), aquestes no són suficients i, sobretot, no són efectives. En l'informe realitzat per Anna Vilarroya i Maite Barrios «Desigualtats de gènere en l'ocupació cultural a Catalunya» (CONCA), es recull precisament la necessitat de solucionar les bases legals per aconseguir la igualtat de gènere definitiva.

En l'àmbit laboral, les dones tenen més dificultats que els homes per accedir a llocs de treball i sofreixen una precarització més gran, en un sector *per se* regit per la precarietat. Hi ha més dones que homes amb contractes temporals i també a temps parcial, la qual cosa sovint dificulta l'estabilitat. A més, s'ha de considerar que encara avui dia les dones són les responsables de les cures, ja sigui de persones petites o grans. Tenint en compte que moltes tasques culturals exigeixen flexibilitat horària i poden suposar treballar de nit o els caps de setmana, la conciliació entre la vida personal i laboral resulta complicada.

Un altre factor clau en la desigualtat de gènere en l'àmbit professional és la bretxa salarial. Aquest fenomen fa que les dones cobrin menys per fer el mateix treball, perquè tradicionalment se les ha cregut menys capaces de realitzar tasques determinades, o menys mereixedores d'un sou digne.

El sostre de vidre és una superfície invisible que frena la carrera i l'ascens de les dones cap a llocs de més responsabilitat i millor remunerats. La periodista i autora Susan Faludi deia, en el seu article de 1993 «Visions fatals i visions fetals: la reacció al cinema», que a Hollywood la indústria cinematogràfica estava en mans d'homes i que ells refusaven admetre dones en aquesta esfera. Per desgràcia, això continua ocorrent avui dia malgrat excepcions com FiraTàrraga o el CCCB, que tenen dones com a directores per la seva vàlua professional: Anna Giribet i Judit Carrera.

Els rols de gènere també estan molt marcats als llocs de treball. En la cultura la majoria són dones, és un sector molt feminitzat. Si bé hi ha més estudiants en graus i màsters d'àmbit creatiu, la proporció disminueix conforme es mira cap a dalt en les jerarquies de les empreses. A més, les dones assumeixen tasques relacionades amb l'administració, la comunicació i la

Direcció d'espectacles de la temporada 2017/2018 en teatres i festivals d'arts escèniques a Barcelona. Font: Dona'm Escena.

producció, però no tant funcions tècniques com el so o les llums en arts escèniques, perquè hi ha rols molt marcats.

En l'àmbit creatiu, els estereotips i els missatges masclistes són molt habituals. Faludi explicava que el cinema estava marcat per la moral hollywoodenca on els escassos personatges femenins sofrien una completa dualitat.

En la creació artística, les dones han estat tradicionalment dividides entre: la mestressa de casa (el bé) vers la dona lliure (el mal). Aquesta idea ha afectat la imatge de la dona que es té en l'imaginari col·lectiu i això continua succeint en l'actualitat, ja que, d'una banda, sempre hi ha menys dones protagonistes (la qual cosa suposa contractar menys actrius i que el seu sou sigui inferior) i, d'altra, aquests estan molt marcats pels clixés.

En música, ens trobem amb la feblesa de la dona en cançons com *Sin ti no soy nada* d'Amaral, la dona-objecte en *Shape of you* d'Ed Sheeran i la violència sexista en *Rueda, rueda* d'Eddy Lover. En literatura i en produccions audiovisuals ens trobem sovint «El principi de la Pitufina»; segons explica Katha Pollitt en un article de *The NY Times*, aquest fenomen es basa en l'existència d'un personatge femení, amb relativa importància en el desenvolupament de la història, en un món pertanyent als homes. Partint de la Pitufina a *Els Barrufets*, es poden veure en les primeres temporades de *The Big Bang Theory*. La discriminació de gènere segueix avui dia molt present en la música, el teatre, el cinema i la resta d'indústries culturals.

DUALITAT DELS PERSONATGES FEMENINS					EL SEXE FEBLE
MORAL		Personatge	Valors	Final	
	EL BÉ	Mestressa de casa	Lleialtat, obediència, submissió	Sense evolució	
	EL MAL	La dona soltera	Llibertat, sexualitat, fortalesa	Convertir-se en mestressa de casa Final tràgic	

Dualitat dels personatges femenins al cinema. Elaboració pròpia a partir de «Visions fatals i visions fetals: la reacció al cinema» (Faludi, 1993).

EL ROL DEL TERCER SECTOR PER UNA CULTURA MÉS FEMINISTA

Considero que el tercer sector és l'únic capaç de transformar la realitat i fomentar el feminisme en la cultura i a través d'ella. La cultura té un paper fonamental per construir una societat realment igualitària, però, per a això, és essencial canviar les bases per les quals es regeix el sector des de les arrels. En aquest sentit, les organitzacions del tercer sector, sobretot les cooperatives, juguen un paper clau per la seva identitat i el seu compromís social.

La forma jurídica de les cooperatives permet trencar amb els fonaments arrelats del sector cultural. En l'àmbit intern, les cooperatives (també petites fundacions i associacions professionalitzades) tenen el poder i la responsabilitat d'oferir condicions no precaritzades a les seves treballadores. Això inclou oferir sous concordes a l'experiència i/o als estudis de les treballadores, per poder viure amb dignitat i no haver de compaginar diferents feines. També és necessari establir els horaris laborals per afavorir la conciliació, sobretot en les persones que cuiden de criatures i gent gran, però també per a la resta d'empleades, perquè puguin gaudir del temps lliure, i puguin posar la vida al centre. Si bé és cert que es requereix una certa flexibilitat per part de totes les persones involucrades i que moltes activitats del món cultural són de nit i els caps de setmana, ha d'haver-hi un marge i una organització prèvia perquè totes puguin gestionar els seus horaris i ritmes dins i fora del treball.

Considero que l'economia social i solidària pot ser pionera en el sector cultural per fugir dels falsos autònoms, molt habituals en el sector cultural (fins i tot als organismes públics) i afavorir la contractació indefinida a temps. Aquestes dimensions del treball són fonamentals perquè les persones se sentin valorades i, per tant, pugui incrementar la seva productivitat.

Això es podria exigir a qualsevol tipus de companyia, no obstant això, pel seu compromís amb la societat, les cooperatives són clau per trencar amb les relacions de poder dins de les organitzacions. Al meu entendre, perquè una organització sigui completament feminista, han de desaparèixer les relacions de poder. Si s'eliminen les jerarquies i els rols i es busca fomentar l'autogestió, el treball col·laboratiu, la corresponsabilitat i l'autonomia de les persones, llavors podem parlar de la immersió del feminisme en el dia a dia d'una organització. Així mateix, cal esmentar que les cooperatives poden obrir la finestra a les treballadores a convertir-se en sòcies i participar íntegrament de la presa de decisions, la qual cosa facilita la igualtat de condicions.

Les cooperatives també tenen responsabilitat quant a l'ús de les cures dins de l'organització. El respecte cap a les persones és essencial per valorar-les i que tinguin una vida digna: utilitzar un

llenguatge correcte i empàtic, fer-les participants dels processos i mantenir-les informades, etc. La transparència i la confiança són indispensables per crear un entorn adequat de treball. Això ho faciliten les assemblees de les cooperatives, necessàries per a un funcionament correcte.

D'altra banda, de portes cap a fora, les organitzacions culturals de l'economia social i solidària també poden marcar una gran diferència. Actualment, l'ús de les quotes com a mecanisme per incrementar la presència femenina en la programació cultural continua sent necessari. És important programar més dones, però no solament per oferir-los visibilitat, sinó per oferir-los unes condicions adequades. Anant més enllà, i sent entitats compromeses, també és rellevant no programar professionals denunciats per maltractaments o assetjament com a símbol de defensa a les agredides i posició política enfront de les violències que sofreixen les dones.

I això s'ha d'acompanyar d'un llenguatge adequat, inclusiu, d'acord amb la programació i l'essència de l'entitat. I, sobretot, és essencial buscar que les col·laboracions de l'entitat comparteixin certs valors i també incloguin el feminisme en les seves línies estratègiques.

NO PARLO D'UNA UTOPIA

És evident que l'entitat perfecta no existeix i que encara ens queda molta feina per fer al sector cultural per aconseguir uns mínims dels aspectes esmentats. No obstant això, hi ha cooperatives, associacions i fundacions que han fet una gran feina per dirigir la cultura cap al feminisme. M'agradaria destacar-ne algunes, com la cooperativa Drac Màgic, dedicada a l'estudi i la divulgació de la cultura audiovisual i el seu ús en activitats educatives, socials i culturals, per al foment de la representació de les dones als mitjans i la formació en llenguatges audiovisuals a través dels seus projectes. Així mateix, la feina que fan des de l'associació MIM (Mujeres en la Industria Musical) és indispensable per facilitar l'accés de les dones als escenaris des de la col·laboració i horitzontalitat. També vull esmentar l'associació La Bonne, una de peces clau en el sector cultural barceloní i un dels referents en feminisme i cultura. Es tracta d'una entitat formada només per dones i persones transgènere i no-binàries amb molts projectes en xarxa des del feminisme interseccional.

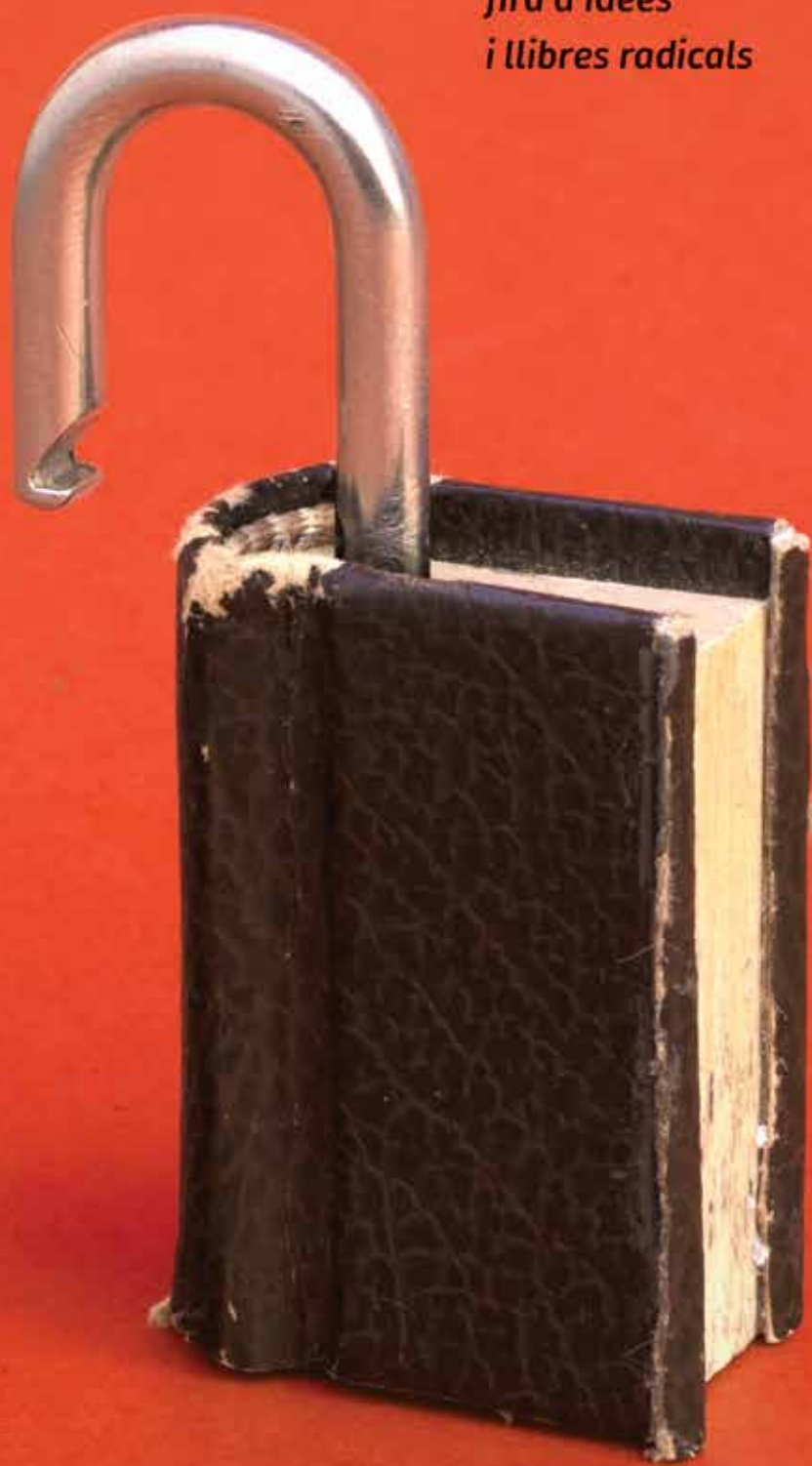
Crec que una altra realitat és possible i que fomentant l'economia social i solidària a les aules, teixint xarxes adequades i amb disposició de cedir privilegis i buscar justícia, aconseguirem passar de ser un sector feminitzat a ser un sector feminista.

LITERAL

*fira d'idees
i llibres radicals*

>
10, 11 i 12
maig
2019

>
fabra i coats
>
sant andreu
>
barcelona
>

El llibre com un objecte radical en si mateix

Fira Literal
@LiteralBCN

Aquest any la Fira Literal arriba al seu cinquè aniversari i amb això hem decidit plantejar-nos quelcom probablement bàsic, tornar a les arrels de la fira per tal de resoldre un dubte dels que ens fan replantejar la fira en si. El llibre, com a objecte, pot ser un objecte radical? I si és així, on radica, la radicalitat del propi objecte? En l'objecte mateix? En la mirada de qui el posseeix? En la voluntat de qui el crea? Què és un llibre radical?

Un llibre, com a objecte, no és potencialment una arma. No sembla un objecte perillós, sinó tot el contrari. Pasta de paper i tinta, cartró, cola i poc més. Però les seves pàgines, el seu contingut són el que faran del procés de lectura un procés d'apoderament.

Podem dir que el llibre és un objecte radical en si mateix? Un objecte que pel seu contingut, forma i procés podríem dir que promou la rebel·lió, la crítica i fins i tot si no ho fa en darrera instància perd el seu caràcter com a mercaderia que es compra i es ven ràpidament. Pot ser un objecte

Fira Literal 2018.

que en la seva forma pot esdevenir una eina de cooperació col·lectiva.

Per què? Què és el que passa cada vegada que comprem un llibre? Cada cop que es compra un llibre se l'allibera per sempre del jou del capital i passa a ser un objecte de lliure disposició, un bé comú. D'aquesta manera, estem donant un valor a l'objecte més enllà del seu valor de compra. Cada cop que el deixem, que falquem una taula o que el donem a una biblioteca social fem que el que servia per guanyar diners ja no serveixi més i alhora serveixi per ampliar coneixements, divertir-nos, emocionar-nos o transformar la realitat existent.

La lectura d'un llibre, de l'objecte llibre en si, és també una forma de posar en valor l'ús del llibre. La compra d'un llibre esdevé un acte individual o col·lectiu, però quina és la vida del llibre un cop passada la primera lectura? Quin és el final de la vida del llibre? Les lectores del llibre poden fer-ne el que vulguin, de l'objecte. I aquí rau el seu valor, no tan sols en l'objecte en si, sinó sobretot en l'ús que en facin aquestes. Per això és important, per a les editores, per a les llibreteres i per a totes aquelles persones que ens dediquem al món del llibre, de pensar en el valor compartit del text.

Què passa quan un llibre el compra no un lector, o una lectora, sino un subjecte col·lectiu? Quin ús tindrà aquest objecte? Quina vida, o quines vides viurà a partir d'aquell moment el text? Si tenim en compte que cada lector o lectora en farà la seva interpretació personal, és imprescindible tenir en compte que el llibre té tantes vides com lectures, i que en cadascuna d'elles pren un valor nou. En cada lectura el llibre esdevé una nova lectura potencial, una nova interpretació, una altra oportunitat.

Per això, per a nosaltres, és especialment rellevant de destacar no només el procés de creació del llibre, sinó sobretot què és el que passa des del moment que el llibre arriba a les mans dels lectors i les lectores, és a dir quan les editores, les llibreteres i les autores ja no hi podem fer res.

Quan pensem en la lectura ho fem sovint plantejant-la com un acte individual. El que sovint no pensem, però, és en el seu ús continuat: és a dir, quan la lectura del llibre no s'atura en el moment que tanquem la darrera pàgina, sinó que aquesta lectura recomença per a un altre lector al mateix moment. Perquè en realitat, és aleshores quan comença de debò la vida del llibre, quan s'utilitza. On trobem, aquests espais de lectura seqüencial i col·lectiva? Entre d'altres, els trobem a les biblioteques. Així,

Literal, fira d'idees i llibres radicals 10, 11 i 12 de maig a la Fabra i Coats

Parlarem sobre els nous feixismes, la lluita feminista, l'esport transformador i tot això des de la literatura.

ens trobem que les lectures que es fan a les biblioteques són especialment radicals perquè són lectures que no acaben mai. Perquè el llibre no deixa de circular, i per tant, tampoc no deixen de fer-ho les seves idees.

Però, i si un cop usat el llibre, amb la lectura acabada, decidim fer-ne alguna cosa més?

Posar en comú allò llegit per un seguit de persones, construir models de cultura col·lectiva, compartir les nostres sensacions i vivències amb el llibre. Potser l'única manera de pensar és pensar en conjunt, al costat de les nostres iguals. Conèixer gent amb els mateixos gustos i molt probablement amb els mateixos interessos individuals i col·lectius.

Tot això ho pot generar un llibre que no és res més que la plasmació física de l'intel·lecte humà posat al servei de la vida.

També hem de dir que no tots els llibres serveixen per això, però una ment exercitada i enriquida podrà tenir més capacitat per pensar bé: ja que es pot pensar de moltes maneres, però es pot pensar bé o malament, pel bé col·lectiu o pel lucre personal, pensar que som en la mesura que els nostres similars són o pensar que existim com éssers aïllats en un món d'éssers aïllats. Nosaltres volem pensar i ho volem fer bé: creiem fermament que el llibre ha de servir per construir aquest esperit col·lectiu que avanci cap a un món on tot estigui en pro d'un bé comú, i que el bé col·lectiu sigui el garant de la felicitat individual. Un món on la lectura sigui un acte més de la vida tal com ho són menjar o respirar, perquè sense entendre què passa al món és difícil respirar bé.

Si un llibre és tot això, una fira de llibres no és només una fira de llibres, és un brogir d'idees per a l'acció, un moment on aturar-nos, reflexionar col·lectivament i continuar endavant davant de les misèries del dia a dia i la voràgine dels temps foscos i convulsos que ens està tocant viure. Una alenada d'aire fresc enmig del camí.

Per això us volem convidar, un any més, a la Fira Literal. Perquè vingueu a compartir llibres amb nosaltres.

Fira Literal 2018.

Ajuts per pagar l'habitatge

**Ajuts per pagar l'IBI per a persones
propietàries i llogateres amb pocs
recursos econòmics**

**Presentació de sol·licituds,
de l'1 d'abril al 31 de maig de 2019**

Informa-te'n:

#ajutsIBI
barcelona.cat/ajutsIBI

010 Informació
Barcelona
Trucada gratuïta

Feixisme, encara un cop més

Mar Carrera
@carrera_mar

Tot el que tinc és una veu per desfer els plecs de la mentida

W. H. Auden

Costa d'acceptar el retorn del feixisme als nostres temps. *Per combatre aquesta època* i *Plus ultra. Una crònica gràfica de l'espanyolisme a Catalunya* són dues obres per desxifrar la lògica de les diferents cares del feixisme: la primera, a partir d'arguments i referències de la història recent d'Europa, la segona com a eina gràfica d'investigació, fotografies, noms i sigles que posen llum a la situació present.

Per combatre aquesta època. Dues consideracions urgents sobre el feixisme, de Rob Riemen (Arcàdia, 2018) és una lectura necessària dels perills que assolen aquesta època, per situar sense eufemismes ni circumloquis el concepte de feixisme. El llibre té dues parts, un primer assaig sobre el feixisme i un segon text «El retorn d'Europa» que, amb un to autobiogràfic, repassa els debats que l'autor va compartir en un hotel suís en el marc d'una trobada filosòfica, a la recerca de l'esperit europeu a qui es referia Thomas Mann a *La muntanya màgica*. «L'ús del terme populista no és res

més que una altra manera de cultivar la negació que el fantasma del feixisme torna a freqüentar les nostres societats i per negar el fet que les democràcies liberals han esdevingut just el contrari: democràcies de masses desproveïdes d'esperit democràtic. Quina és la raó d'aquesta negació?». Rob Riemen formula una pregunta i apunta reflexions valuoses: no hem d'acceptar com a inevitables les lleis de la història o el poder cec de l'actualitat; o una altra, el bacil del feixisme —com deien Albert Camus o el mateix Mann— estarà sempre present al si de la democràcia de masses, per això cal enfrontar-s'hi, per evitar que es faci més resistent a força d'ignorar-lo. Al llarg de la primera part de *Per combatre aquesta època* l'autor proposa diverses definicions: «el feixisme és el conreu polític dels nostres pitjors sentiments irracionals: ressentiment, odi, xenofòbia, desig de poder i por».

Una por que és explotada per formacions com ara el Partit per la Llibertat, dels Països Baixos. L'autor s'atura un moment per desmuntar, un per un, els arguments d'aquests grups, de l'estil de «el perill més gran és la islamització», «no som feixistes perquè som projeus», «ajudem la gent que ho té difícil», i un reguitzell de falses afirmacions.

Entre els motius pels quals el retorn al feixisme costa d'acceptar, Riemen apunta la ignorància: «L'acceptació d'aquest fet inclou la consciència que, malgrat tot el nostre progrés científic i tecnològic, i malgrat l'accés global a la informació i la disponibilitat d'una "educació superior" per a tothom que pugui pagar-se-la, la força dominant de la nostra societat és l'estúpidesa organitzada».

En la segona part del llibre, Riemen aboca el diari dels debats succeïts entre les muntanyes de Silvaplana, entre diversos experts d'arreu de l'anomenat *occident*. Fa un alegat a l'humanisme, a la cultura que defensaven lluitadors com ara Leone Ginzburg i Natalia Ginzburg. A partir de la discussió entre diversos dels convidats, conclou que la ciència i la tecnologia mai no seran capaces d'aportar una comprensió completa de l'ésser humà amb els seus instints i anhels, virtuts i valors, ment i esperit.

El llibre té un biaix eurocèntric considerable i les referències normalment són de pensadors homes. Malgrat això, constitueix un treball que documenta la crisi cultural i de valors que vivim en aquesta època present i hi busca sortides, que ens serveixen per pensar.

ANTICIPAR-SE PER ESTAR PREPARATS

Plus Ultra. Una crònica gràfica de l'espanyolisme a Catalunya, de Jordi Borràs, és el segon llibre del fotògraf (Pol·len edicions, 2015) i el primer que posa cares i noms a l'ultradreta espanyolista o a l'espanyolisme excloent. Borràs és d'aquells autors que, quan encara ningú no ho veu, s'anticipa i l'encerta. Quan Plataforma per Catalunya feia els seus assajos a la política municipal de Vic ningú no intuïa encara que el fenomen VOX arribés tan lluny com per aspirar a dictar el destí polític de l'Estat espanyol.

Plus ultra. Una crònica gràfica de l'espanyolisme a Catalunya és una obra a cavall de la fotografia documental, el periodisme d'investigació i la recerca històrica. Aquest llibre no tracta sobre el procés independentista, ni de la història del país, ni dels potents moviments socials que se n'han derivat. El treball parteix de la constatació que s'ha escrit molt poc del moviment reaccionari que s'ha originat: la resposta dels que no volen que els catalans puguin decidir lliurement el seu futur. L'espanyolisme en la seva màxima expressió i els vasos comunicants entre un moviment unionista que no es considera nacionalista i una extrema dreta que s'ha caracteritzat per marcar l'agenda del debat territorial a l'Estat espanyol.

Una obra inèdita i necessària per entendre l'espanyolisme contemporani a Catalunya, per endinsar-nos en el feixisme d'aquells grups que aspiren a impedir qualsevol moviment secessionista. «Amb Plus ultra, Jordi Borràs no només fa una crònica fotoperiodística, que també. El que fa, sobretot, és aixecar acta notarial de la complexitat, diversitat i bel·ligerància de la ultradreta espanyolista a Catalunya», apunta el periodista David Basa. Borràs compendia en un llibre molts personatges d'un retrat inquietant: des de les files de Ciutadans, les seccions dels Mossos d'Esquadra alineats amb l'espanyolisme o fins i tot certs quadres militars. Un llibre publicat abans dels fets de l'1 d'octubre, que es revela clau a l'hora d'entendre la magnitud de la repressió postreferèndum.

Trobareu aquests llibres a la
Llibreria Espai Contrabandos.

A NATION IN RETREAT

LA RETIRADA VISTA PER LES AGÈNCIES FOTOGRÀFIQUES INTERNACIONALS

MUM/E

C / Major, 43-47
17700 LA JONQUERA

972 556 533
museuexili.cat

EXPOSICIÓ
09.02 > 01.09.2019

83 1938-1939
ANADA
DE LA GUERRA CIVIL

MUM/E

Museu Memorial
de l'Exili

CONSORCI DEL MUSEU MEMORIAL DE L'EXILI

AMB EL PATROCINI DE

 **Generalitat
de Catalunya**

 **Ajuntament de
LA JONQUERA**

 **Consell Comarcal
de l'Alt Empordà**

 **Universitat
de Girona**

 Diputació de Girona